

DR KENÉZ - KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

SZOMBAT

Hányjunk hát borsót a falra!

Tagfelvétel a Chevránál. — Hittan-
vizsgák idején. — Dr. Löwinger Sám-
uel: Templom — Sajtó — Rádió: —
Dr. Bernfeld Imre levele. — Ki ő?
— „Ezel Straat” — Váradtól Debre-
cenig. — Színes riportok. — Hírek
— Olvasom . . . ! Nem olvasom . . . !

X. évfolyam 11. sz.

1937. június 1

A oldalap Berény Róbert rajza.

Az izraelita községkerületi elnökök ülése

Az izraelita hitfelekezet ezidőszerinti legfőbb szerve, a községkerületi elnökök tanácsa e hó 20-án, csütörtökön Stern Samu udvari tanácsos, az Országos Iroda elnökének elnöklése alatt ülést tartott.

Napirend előtt dr. Biedl Samu mély-séges meghatottsággal emlékezett meg Stern Samu országos elnök nevének elhunytáról és tolmácsolta a kongresszusi zsidóság fájdalmas részvétét, majd az elnök kegyeletes szavakkal méltatta az Iroda volt elnökének, báró Kohner Adolfnak és a nem rég elhunyt nagynevű magyar államférfiúnak, báró Wlassics Gyulának emlékét. Ezután az ülés Stern Samu udvari tanácsost, a VI. községkerület elnökét az Országos Iroda elnökévé. Szántó Jenőt az Iroda alelnökévé egyhangú lelkesedéssel újból megválasztotta. A napirend során az elnök bejelentette, hogy a kiegészítő szabályzata vonatkozólag a kultuskormányznál folyamathban lévő tárgyalások kedvezően haladnak előre.

Ezután az ülés dr. Bakonyi László főtitkár előadásában tárgyalta az Országos Iroda múltévi zárszámadását és behatóan foglalkozott a kongresszusi zsidóság hitéleti, tanügyi és kulturális kérdéseivel. Határozataiba ment, hogy a községkerületek útján az Iroda az idén is ki fogja küldeni a Rabbiképző Intézet felső tanfolyamának előrehaladottabb növendékeit egyes nagyobb hitközségekbe, hogy ott megismerkedjenek a gyakorlati lelkészkedés feladataival. Elhatározta továbbá az ülés, hogy a szegénygondozás egységes irányítását, amely több helyen jól bevált, a hitközségek figyelmébe fog-

ja ajánlani. Az Országos Iroda néhai elnökének, dr. Mezey Ferenc halálának tizedik évfordulója alkalmából az Iroda megfesteti a nagynevű férfiú arcképét és azt emlékműpély keretben az Országos Magyar Zsidó Múzeumban fogja elhelyezni. Ugyancsak megfesteti az Iroda néhai kiváló ügyvezető elnökének, dr. Gábor Gyula kormányfőtanácsos arcképét is, amely szintén a Zsidó Múzeumban fog elhelyezést nyerni.

Házasság. *Dinner A. Emil*, előjáróh. *László* fia május 23-án házasságot kötött *ifj. Balázs Dezső* dr., az ismert jogi író leányával; *Magdával*. A menyasszony a híres Blockner-cég megalapítójának, a jótékonyágáról közismert Blockner Izidornak unokája. A Dinner-családnak a lakodalom kettős ünnepet jelentett, mert ugyanakkor ünnepelték *Dinner René* eljegyzését *Haas Jánossal*. A Dohány-utcai templomot az előkelő közönség megtöltötte. Ott volt *Stern Samu* elnök is a felekezeti kiválóságok élén. Az esketési szertartást *Fischer Gyula* főrabbi végezte.

A Pesti Izraelita Hitközség felajánlotta intézményeit az eucharisztikus kongresszus vendégeinek elszállásolására.

A pesti izr. hitközség előjárósága tanúságot téve a felekezetközi együttműködés és megértés készségéről, *Szendy Károly* polgármesterhez intézett beadványában az 1938. májusában tartandó eucharisztikus kongresszus tartamára, a kongresszus idegen vendégeinek elszállásolására felajánlotta a maga kulturális és szociális intézményeit, nevezetesen a VII. Szent Domonkos u. 8. alatt levő fiú-reálgymnázium, a VII. Abonyi u. 7. szám alatt levő leánygymnázium, a VII. Bethlen Gábor tér 2. szám alatt levő Izraelita Siketnéma Intézet, a VII. Wesselényi-u. 44. szám alatt levő fiú- és leánygyemmi iskola, a XIV. Mexikói-ut 60. szám alatt levő Wechselsmann-féle izraelita vakok intézete épületeit. A polgármester a bejelentést tudomásul vette.

Balatonbogláron
„HÁROM A KISLÁNY”
kóser pensióban

napi 3.50 P-ért elsőrendű
ellátással nyaralhat.

Hét nap utazással együtt P 30.—

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Hányjunk hát borsót a falra!

Szivárog a ladoméri gyerek...

Bruxelles. Hotel Siru. Május.

Kezdetben volt Iván, az istennyila, a parlament későbbi néma leventéje .. Stilszerűen bevonult azután az istennyila a „Légügyi Hivatal”-ba, jött utána a kampós-kereszt, a kaszáskereszt és ime már megint ott tartunk a régi nótánál: szivárog a galíciai...

A „galíciai” ugyan földrajzi meghatározás, nem is állampolgári, nem is felekezeti, de minthogy valószínű, hogy nem a katolikus, vagy protestáns fáj a szivárgási szaktekintélyeknek — beszéljünk hát kertelés nélkül: állítólag a galíciai zsidó szivárog és ez a szivárgás az oka minden nagy bajunknak, ergo annak is, hogy a diplomás ifjúságnak sem az állam, sem a vármegyék, sem a főváros nem tud állást biztosítani. Hangsúlyozottan mondom: „állást”, mert nem kenyérért folyik a harc — hiszen, aki csakugyan kenyeret akar keresni, annak tudni illene, hogy a kenyeret hivatal nélkül is meg lehet keresni, meg kell keresni, mert talán, talán mégsem lehet mindannyiunknak szoptató dajkája a közpénztár.

Nem vagyok szivárgási szakem-

ber — nem tudom hát mennyi az igaz abban, hogy a galíciai valóban szivárog — azt azonban tudom pontosan, hogy a magyar zsidóságnak a magyar föld fia a testvére, nem a galíciai zsidó, akihez egy jöttányival sincs több köze, mint a katolikus, vagy protestáns magyarnak — egy szivárgáson csípett protestáns, vagy katolikus némethez, vagy mexikóihoz.

És ha a hatalmas nyugati országok: Anglia, Franciaország, Belgium, Hollandia hermetice elzárják a határt a kenyeret kereső idegen elől — bizonyos, hogy Magyarországnak százszor több oka joga van ahhoz, hogy elhessegesen a határról minden idegent. Küzdelmes gazdasági helyzetünk, megcsonkításunk a magyarázata, ha még a humanitás szempontjai se érvényesülhetnek.

Mikor 1920-25 táján Erdélyből, a Bácskából, a magyar Felvidékről tizezrével kiüldözött magyaroknak Bethlen István grófnál, a „Menekültügyi Hivatal” fejénél kellett engedelemért könyörögni, hogy beköltözhesse az anyaországba, — akkor keserű volt a szájunk íze... A galíciai se in-

günk, se gallérunk! Álljon hát őrt az államhatalom a galíciai gránicon — a zsidó vallást követő magyarságnak sose fog eszébe jutni az a balgaság, hogy ezt az őrtállást helytelenítse. És álljon őrt a többi határokon is — szem előtt tartva természetesen, **hogy a szivárgó akkor is szivárgó, ha nem a szombat a megszentelt ünnepe.**

Nincs virgonc kedvem... Ha lenne, akkor — akkor talán épen a galíciai számára — igen, természetesen felekezetre való tekintet nélkül: menlevelet kérnék, mert mikor „négy tenger mosta hazámnak partjait” — Ladoméria, a későbbi Galícia magyar föld volt és mit feleljek a sorsverte szivárgónak, ha azt találja mondani:

— **Ladoméri gyerek vónék, uram, az óhazába húzott a szívem.**

Ennyit a szivárgásról és most valamit az özönlésről...

Körülbelül ugyanakkor, amikor szivárgást keseregték otthon, május 10.-n a brüsszeli Gare du Nord perronján álltam. Megakadt a szemem egy kis csoporton: férfiak, nők, gyerekek; zsiros ködmönök, tulipános öreg ládák, szomorú batyúk: a magyar paraszt hitbizománya. A csoport előtt egy hajózási vállalat egyenruhás csőse: Magyar-Szatmár 32 kivándorlója indul útnak Antwerpenen át Amerikába. Volt köztük visszavándorló is, akit hazahúzott a szive, de „nem lelél honját a hazában...”

... Kemény telek jártak a Tiszántúl ahol a bölcsőm hintázott — a családfámát régen feltűzelték és így körülbelül 150 esztendő az, amelyről pontosan tudom, hogy itt érte magyar földön azokat, kiknek neve áldott legyen, mert a folytatásuk vagyok. Lehet hát, sőt bizonyosra veszem, hogy ügyesen szivárgók ivadéka vagyok... De ha minden szivárgók haragja a fejem-

re tódul is, akkor se mondhatok egyebet: sose könnyeztem és sose érzékenyültem el, ha galíciaival találkoztam, de ott a brüsszeli állomáson az özönlőkkel állva szemközt, az özönlőkkel, akik testvéreim — **bőgött a lelkem...**

Beszégettünk, paroláztunk — a gőzös fütyült és a brüsszel-antwerpeni villamos elrobogott a zsákmánnyal, 32 szatmármegyei testvéremmel. Öt Pullmann-kocsi 40 kerek ütemesen verte, mintha üzenetet bízna rám:

— Fajvédelem, fajvédelem!

Magamra maradtam árván és elmerengtem... Hát nem volt elég Trianon cudar diktátuma, hát még most is akkora emberfölségünk van, hogy a kifelé özönlők helyett csak a szivárgókról esik szó?! Ki lesz vajjon az eljövendő, aki végre ráeszmél, hogy Csonka-Szatmár és a csonka ország Nagy Istvánjait a nemzeti közösségben megtartani mégis csak előbbrevaló, mégis csak fontosabb, mégis csak igazabb „fajvédelem”, mint mese, mese meske, te, örökkön hepp-heppezni, a szivárgást odatolni, ahelyett, hogy a kiözönlés gátját építenők egyesült erővel, közös áldozással — egész szívvel s egész lélekkel mind-mind, akiket magyarrá avatott a származásunk, a nevelésünk — tekintet nélkül arra, hogy ki mikor és merre jár templomba.

Ladoméria a múlté... Hiába hát a lelketlen vádaskodás — nem érdekelnek bennünket a galíciaiak, még akkor se, ha a lengyel közmondás érvét érezzük: „Polski-Magyarski szablyára — kupára testvérek.”

Az én testvérem az, aki a magyar föld fia, aki magyarnak vallja magát és aki hűséggel az... A vallása, a kampós- vagy sasorra, őseinek származása nem érdekel. Az én testvérem az, aki — ha nyu-

gateurópából hazafelé robog véle a vonat, éjszaka 2 óra 14 perckor Királyhidánál felébred álmából — felkelti a lelke, mert magyar földre érkezett. Királyhidánál.. Mert a hegyeshalmi határmegállapítás jegyzőkönyvét az én magyarságom nem veszi tudomásul... Én Királyhidával ébredek.

Utoljára hagytam szégyenkezve: anélkül, hogy vagyoni jogi bonyodalmakat akarnék okozni ezzel a vallomással — sajnos, de való: testvérem a horgos is, a kampós is, de ez aztán igazán nem dicsekvés; csak ténymegállapítás Akad ütődött a legjobb családban is...

Hányjunk hát borsót a falra! — ezzel a kelletlen sóhajjal kezd-

tem... Az eltökéltségnek, az elvetemedettségnek hiába beszélek: pontosan így tudja mindezt, mint én, de az ellenkezőt prédikálja a hordón — mindaddig, míg a hordó konjunkturája tart... A tömeg viszont ott a hordó körül — ha unja is a hordót — kitart, mert a csapolást várja...

Thomas Mann mondja:

„Kicsi, nagyon kicsi emberkék arisztokráciájává szeretne megnőni az antiszemizmus. De cimerpajzsára, ha magábaszáll, nem igen írhat egyebet, csak ezt: „Én ugyan senkise vagyok, de nem vagyok zsidó.“

Hányjunk hát borsót a falra?!

Szentmiklósi József

Hittanvizsgák idején

A hittanvizsgák megkezdődtek. Kiküldik a meghívókat és felkérnek egyeseket, hogy jelenjenek meg hittanvizsgálati elnököknek. A meghívottak nagyrésze nem tesz eleget a meghívásnak. Nem jönnek el. Egyrészüknél az ok az indolencia, nem törődnek az ügygel, nem tudják átérezni, hogy milyen mulasztást követnek el. Mások nem jönnek el, mert sértve érzik magukat hiúságukban. A múltban talán megjelentek egyszer-kétszer és mivel összetévesztették hatáskörüket, talán felterjesztést tettek az előjárásnak és ezt a felterjesztést nem honorálták teljesen, jogcímet formáltak arra, hogy a passzivitás álláspontjára helyezkedjenek.

Mindkét szempont helytelen. Egy értelmes mai ember részére, aki felekezeti ügyét szívében viseli, rendkívül tanulságos egy ilyen hittanvizsga lefolytassa. Az elnöknek nem szabad azt hinni, hogy ő talán főnöke a vizsgáztató tanerőnek, sem azt, hogy protektora lehet. Erről szó se legyen. Emlenben azt meg kell állapítani, hogy a zsidóság ügyének nagy szolgálatot tehet mindenki, aki megjelenik a vizsgán és tárgyilagosan okosan figyelt és tapasztalatokat gyűjt. Nem is fontos,

hogy dicsőítse a hittananárt, annál kevésbé kritizálja, vagy kötekedjék vele, nem is kell, hogy sz. nokoljon az ifjuságnak, hanem felelősségérzettel igyekezzék hozzájárulni ahhoz, hogy a hitközség ügye tökéletesen, célnak megfelelőbb legyen. Természetesen alkalmas kellene adni annak, akinek mondanivalója van nézetei nyilvánítására.

Szóval: nagyon óhajtható, hogy az, akit vizsgái elnöknek felkértek, jelenjen meg, végezze el teendőit, felelősséggel és egyszerűséggel. Ez sokkal termékenyebb, sokkal értékesebb munka, mint az, amelyet egyes képviselőtestületi tagoknál látunk. Évenként egyszer vagy kétszer megjelennek a közgyűlésen, körülnéznek, egy kicsit tapsolnak s azután elpárolognak. És azt vélik, hogy kötelességüknek eleget tettek! Ami annál különösebb, mert választások előtt a szó szoros értelmében ambicionáltak a hitközségi életben való részvételt.

Ebbe a munkába nagyon célszerűen bele lehetne kapcsolni az ifjusági csoportok vezetőinek egynémelyikét, akiknek foglalkozása megengedi, hogy néhány órát ennek a feladatnak szenteljenek. Nagyon fontos volna,

ha az idősebb vizsgá elnök megjelenne egy fiatalabb emterrel és a fiatalabb korából kifolyólag talán modernebb szempontokból, talán az iskolával való szorosabb kapcsolatának szemszögétől nézné a hitoktatást és megerősödnék benne az akarat a közösségi életben való működéshez. Ez egyik igen

célravezető módja volna a szukreszcencia nevelésének. Egy kis buzgalommal ezen a téren sokat lehetne elérni. És ha ebben a tervben már nem lehet az egész vonalon keresztülvinni ezt az elgondolást, érdemes foglalkozni vele.

*

Levél a szerkesztőhöz

Meg kell írnom Önnek, hogy milyen szív-bemarkoló, lélekiemelő, emellett azonban rendkívül tanulságos élményben volt részük azoknak, akik Sevouth második napján a Balaton egyik legkedveltebb fürdőhelyének, Boglárnak kicsiny, de annál gondozottabb templomában megjelentek. Felvonult ugyanis az ott időző pesti társaság szinejava, különösen pedig az annyit ócsárolt és ostorozott fiatalabb generáció, amely a csodaszép nyárelői időben a drága pénzen abszolvált balatoni kirándulásnak: a fürdőzésnek, strandolásnak legértékesebb időszakában a világi élvezetek helyett Isten házában találta meg lelki kielégülését. És ez a fiatalabb generáció, amelynek sorából csak kapásból, de egyben példakövetés okából emelem ki Horváth Györgynek, az Egyesült Szörmekereskedelmi r.t. közkedvelt igazgatójának, Dezső Pálnak, az ismert textilesnek, Reich Györgynek a Pénzintézetek Biztosító Intézete igazgatójának, Horváth Andor, a Horváth és Szemere cég beltagjának neveit, — a sok-sok adományozóval együtt önkéntes elhatározás alapján egymásután járult a Tórához és a helyi viszonyokhoz mérten bizony igen-igen nagy összegekkel járultak hozzá ahhoz, hogy a boglári hitközség és Szent Egylet nemes hivatását minél intenzívebben teljesíthesse. A luxushotelben való három napos tartozkodás költségeit is egyes esetekben elérő e jótékony megajánlások, amelyek egy rájuk nézve idegen hitközség célkitűzéseit segítették elő — élénk bizonyossága annak, hogy él még az érző zsidó szív, az iratlan kötelességeket is felismerő önzetlen áldozatosság, szeretteire kegyelettel gondoló és azok emlékét ápoló, gondozó, vallása hagyományaihoz szívvel-lélekkel ragaszkodó mentalitás azokban, akik ép-

pen anyagi tehetőségüknek fogva már ez okból is hivatottak volnának arra, hogy fiatalos lelkesedésüket és buzgólkodásukat, készségüket és képességeiket bizonyos mértékben a közügyeknek is szentelhessék. Nagy nagy nyeresége lenne ez a zsidó közéletnek, aminthogy jótékony magatartásuk termékenyítő ereje megnyilatkozott ezen az igazán impozáns ajtatoskodáson is.

Méltó befejező akkordja volt e magasztos istentiszteletnek ez a magasszárnyalású, értékes, gondolatokban és szónoki frazeológiában egyaránt gazdag beszéd, amellyel Braver Lázár boglári rabbi nyugozta le és ragadta meg a hívők lelkét.

Meg kellett ezt írnom Önnek, még ha a személy szerint aposztrofáltak megnevezetelnek is, — hogy örömük legyen mind azoknak, akik még tudnak örülni a mai időkben az anyagi elzárkózások helyett a jótékony, nemes emberi cselekedetnek.

Fogadja őszinte nagyrabecsülésem kifejezését és vagyok

régi híve:

Bernfeld Imre dr.

Olvasom

Ki a szerzője annak a mondásnak: „a földi életért nem szabad feláldozni azt, ami az életnek a célja”. Juvenalis vagy Lucretius? Ezen vitatkozott Blum Leó, a miniszterelnök egy ellenzéki képviselővel. Micsoda állapotok?! Nálunk a körülforog a vita, vajjon Habakuk volt-e az utolsó próféta.

Tagfelvétel a Chevranál

Öt év után újra megnyiták a Chevra kapui azck előtt, akik lelki szükségét érezték annak, hogy bekapcsolódjanak a Szentegylet áldozatos munkájába. Az avatandó új tagok megilletődött szívvel léptek vasárnap délelőtt a Chevra ünnepi pompába öltözött dísztermébe, amely csakhamár zsúfolásig megtelt az új tagokkal és családtagjaikkal.

Tíz óra után bevonul a Szentegylet vezetősége s helyet foglal az emelvényes asztal mellett. Középpütt Krámer Miksa, kormányfőtanácsos, a Szentegylet elnöke, tőle jobbra Stern Samu udv. tanácsos, a Pesti Izr. Hitközség és az Orsz. Iroda elnöke, balra dr. Dési Géza kormányfőtanácsos, volt országgyűlési képviselő, szentegyleti alelnök, továbbá dr. Endrei S. Henrik szentegyleti igazgató és Eismann Gyula, Bánó Dezső, Fürst György, Landesmann Márk, Steiner Marcel és Komját Ernő szentegyleti előljárók ültek. Az érdeklődők sorai között a zsidó hitélet vezetőségének színe-javát látjuk Nagy Andorral és Rosenák Miksával élükön.

Ahítatos csendben kezdi meg beszédét

KRAMER MIKSA elnök:

— Lelki szükségletnek tartom, hogy a Chevra Kadisa nevében elsősorban Stern Samut, a hitközség elnökét üdvözöljem, aki nagy gyászában is eljött közénk, hogy a velünk való közösségét, hozzánk tartozását ezzel is bizonyítsa.

Azután az egybegyültekhez intézte szavait:

— Mélyen tisztelt Uraim! Előljáróságunk, választmányunk és közgyűlésünk határozata folytán, Chevra Kádisánk ismét megnyitja kapuit azok részére, akik magukat Chevra Kádisánkba fölvetetni kívánják. Megnyitjuk kapuinkat azok részére, akik lelki szükségét érzik annak, hogy résztvegyenek abban a nagy és szent munkában, melyet Chevra Kádisánk hitünk, és a szenvedő emberiség javára végez. Megnyitjuk kapuinkat azok részére, kik bizonyosságot akarnak tenni amellet,

hogy hűséges hitünknek. Mert méltóztatnak tudni, mélyen tisztelt Uraim, hogy a Chevra Kadisa az egyetlen zsidó erkölcsi testület, ahová a zsidó hittestvér önként lép be és úgy érezzük, mélyen tisztelt Uraim, hogy minden zsidó embernek kötelessége, hogy részt vegyen a Chevra Kadisa munkájában, mely munkát a Chevra Kadisa hitünkért, aggjainkért, betegeinkért, szegényeinkért folytat. Kötelessége ez minden zsidó hittestvérünknek, úgy a saját, valamint családja érdekében is. Minél nehezebbek a viszonyok és minél súlyosabb felekezeti helyzetek, annál több kötelezettsége van a hittestvéreknek az összességgel szemben. De ez a kötelezettség nemcsak az összességgel szemben áll fenn, hanem fennáll a zsidó embernek önmagával és családjával szemben is. Mert ki mondhatja el magáról, hogy biztosítva van az élet minden eshetőségével szemben.

— Én hiszem és remélem, hogy zsidó hittestvéreink át fogják érezni, hogy mit jelent az a munka, melyet a Chevra Kadisa a zsidóság és a szenvedő emberiség javára kifejt. Én hiszem és remélem, hogy minden zsidó hittestvér örömmel fogja megragadni az alkalmat, hogy amikor a Chevra Kadisa az ő kapuit megnyitja, mindenki, akiben zsidó érzés van, mindenki, aki lelki szükségét érzi annak, hogy a Chevra Kádisának a szenvedő emberiség javára folytatott munkájában részt vegyen, fel fogja használni az alkalmat annyival is inkább, miután 3—4 évben csak egyszer tart a Chevra Kádisa felvételt.

— Abban a reményben, hogy hittestvéreink meg fogják érteni Chevra Kádisánk hívó szózatát és tömegesen fognak jelentkezni a Chevra zászlója alá, az 1937 évi tagfelvételt ezennel megnyitom. (Zugó éljenzés és taps)

Ezekután

dr. DÉSI GÉZA

alelnök emelkedett szólásra:

— Ha körülnézünk e teremben —

kezdte Dési gyönyörű beszédét —, nem győzelmi lobogókat és nem a hiú cifraságok jeleit látjuk, hanem a keserőségeknek, megpróbáltatásoknak és szenvedéseknek könnyeket fakasztó bizonyosságait Mert a Chevra Kadisa az a legszentebb és legszebb, legrégebb intézmény, amelynek csak egy célja van: könnyeket száritani, szenvedéseket enyhíteni, sajgó sebre balzsamot hinteni. Jólétben sok a rokon, a jóbarát, de ha elesettekké leszünk, csupán egyetlen barátunk van, aki föl-emel, támogat anélkül, hogy kérdezné: ki vagyunk, mi vagyunk, kik és mik voltunk — s ez a Chevra Kadisa! A világ halad, csodálatos technikai vívmányok születnek, de ezek ellenére soha annyira nem voltak eltávolodva egymástól az emberek, mint napjainkban Gyűlölet, türelmetlenség és meg nem értés tölti el a ma emberét. Ezekben a szomorú időkben egyetlen fehér sziget csak a Chevra, amely

nemescélú intézményeibe felekezeti különbség nélkül fogadja be a rászorulókat! A nagy francia bölcselő aforizmájához hasonlóan mondhatjuk, hogyhá nem volna Chevra Kádisa, úgy ázt meg kellene teremteni!

Beszéde további során fájdalommal állapítja meg a szónok, utóbbi időkben aránytalanul sok zsidó szökevénye lesz hitének A Chevrának, amely a zsidó tradícióknak megszentelt hagyománya, egyik feladata a hit erősítése is. Hogy mit nyújt a Chevra? — erre a kérdésre nem lehet válaszolni, mert aki ilyet kérdez, olyan, mint aki kérdezni sem tud Ez az ember nem tudja, mi a zsidóság!

A beszédek elhangzása után kezdetét vette a tagfelvétel és tagavatás aktusa. Először az „ad honores” (tisztelőbeli) tagok járultak az elnöki emelvény elé.

Elsőnek dr. Guttmann Mihály, a rabbiszeminárium európai hírű tudós rektora lépett a terembe, teljes papi ornatusban. Dr. Endrei Henrik szentegyleti igazgató fogadta a felvételre jelentkező tudóst s meleg, szívből jövő őszinte szavakkal üdvözölte. Utána Krámer Miksa elnök boldogságának adott kifejezést, hogy neki jutott a szerencse, hogy a nagynevű rektort a Szentegylet tagjai közé avathatják.

— Ősi jelszavunkkal — „ochinu áto” „testvérem vagy”, felavatlak a Chevra Kadisa tagjává.

Dr. Guttmann Mihály után sorra járultak a tagávtató elnök elé a felavátándók, kik között számos közéleti kiválóság is volt Így felavatták Zsolt Bélát, a ki-tűnő publicistát, Bálint Lajost, a neves dramaturgot, Gózon Gyulát, a Nemzeti Színház művészt, Halász Ernőt, a jeles hirlapírót, dr. Jellinek Edét, a járásbíró-ság alelnökét, Gellért Ottó táblabíró-t, dr. Bíró Benedeket, számvevőszéki ny. tanácselnököt, dr. Bernfeld Imre ismert ügyvédet és még számos más szereplő férfit!

A Chevra tagfelvételei folynak Az előljárók felváltva elnökölnek az aktus-nál, melyet mindvégig dr. Endrei S Hen-rik igazgató főtitkár irányít.

TIVOLI FILMSZINHÁZ

TELEFON 123-049

VI. NAGYMEZŐ-U. 8

Május 27-től

DEANNA DURBIN
NAN GREY, BARBARA READ

3 KIS ÖRDÖG

Zenés vígjáték.

MEGÉLEK A LEVEGŐBŐL

Trükkfilm.

AZ IGAZI TANGÓ

Ének, zene, tánc.

Az olasz királyi pár budapesti látogatása

VILÁGHIRADÓ

Május 31-től

LIL DAGOVER, PETER PETERSEN,
ALBRECHT SCHÖNHALS

A KREUTZER SZONÁTA

Tolstoj Leó világhírű regénye filmen.
(Csak 16 éven felülieknek)

Ne menj el, maradj itt

Vígjáték.

OROSZ NÉPDALOK

VILÁGHIRADÓ

A folytatólagos előadások kezdete köznap: fél 4 óráról, vasár- és ünnepnap fél 2 óráról tolytatólag
Az első előadás mérsékelt helyárrakkal
Jegyelővétel egy órával az előadás megkezdése előtt,
vasár- és ünnepnap pénztárnvítás d. e. 11 órakor

OLVASOM,...**NEM OLVASOM...****Olvasom**

A Szombat volt az első lap, amely ráirányította a felekezeti közvélemény figyelmét arra, hogy a Budapestre összehívott eucharisztikus kongresszus résztvevőit a hazai zsidóságnak vendégszeretettel kell fogadnia, mert ez a mostani kongresszus a hitlerista pogányság elleni küzdelem jegyében fog lezajlani. Nagy örömünkre szolgál, hogy a lakásfelajánlások szempontjából a zsidóság méltóan kivette részét, most pedig nagy elégtétellel olvasható, hogy a pesti izraelita hitközség felajánlotta az összes iskoláit és egyéb rendelkezésre álló intézeteit erre a célra.

Olvasom

Egy egyetemi ünnepségen, melyet a jeruzsálemi héber egyetem kiküldötteinek tiszteletére rendeztek és melyen számos híres svéd tudós és egyetemi tanár résztvett, Robert Bárány, a világhírű magyarországi származású zsidó Nobeldíjas tudós özvegye férje teljes könyvtárát, me'ny 7000 értékes különnyomatból, valamint egy óriási könyvgyűjteményből áll, a jeruzsálemi héber egyetemnek adományozta.

Olvasom

Egy jobboldali lap igazán lovatlanul megtámadja Harand asszonyt azért, mert eszméjének Magyarországon is akar propagandát csinálni. Az ő eszméje, amint a „Gerichtigkeit” című lapjának homlokzatán olvasható: küzdelem fagyűlölet és a nyomor ellen. Az egész

világon vannak már Harand-csoportok. Utóljára Magyarországon próbálkozik ez a nagyszerű asszony. Valótlán tehát, az illető lapnak szemhunyorgatásos kérdése: miért éppen Magyarországra jön először? Nem először, hanem utolsó sorban. Egyébiránt már megírtuk a Szombatban, hogy a Hitler-ellenes könyvét, „Sein Kampf” magyarra kellené lefordítani. — nagyon üdvös volna. Miért ne olvassuk ezt is, hazai nyelvünkön, nemcsak Hitler könyvét és Ción bölcseinek jegyzőkönyvét. Nagyon helyes volna, hogy a kitűnő és ebben a témában most szakértő Sós Endre barátom ennek a nagyszerű, a legtisztább árszármazású asszonynak könyvét ismertesse és népszerűsítse.

Olvasom**BRUGGEI LEVÉL.**

Messze Flandriában olvasom a hírt, hogy a haza „jobbjai” Szegeden „Gyűlölet boulevard”-ot szeretnének csinálni, kettőt is egyszerre — Tiszaeszlár nemes emlékü hősai: Istóczy és Verhovay tiszteletére. Egyelőre ad acta, papirkosárba került a javaslat, de lehet, hogy holnap győz az eszme Piriócson és uccát kap nemcsak Istóczy és Verhovay, de a koronatanú: Scharf Móric is, hiszen Istóczy és Verhovay karrierjének a Móric gyerek volt a fundamentuma. Nem nagy eset, szerkesztő uram, hiszen az uccák elnevezése körül fene nagy rend úgy sincs... Itt Bruggeban, a flamand Velencében például van: „Ezel Straat, sőt

„Blinde Ezel Straat“ is. Érdeklődtem, kutattam, utánajártam mindenfelé, beszélgettem bruggei óslakókkal, a ragyogó, patinás városházát is meginterjuvoltam, de senkise akadt a hivatalbéli urak között se, aki tudná: kinek az érdekeit őrsi-zengi a két kis ucca?! Hát csak azért mondom...

Egy nyájas olvasó.

Olvasom

Egy újpesti fe'ekkezeti visszássággal kapcsolatban a törvényszék kihallgatta Gelber Lázár pesti hitközségi anyakönyvvezetőt is, aki elmondotta, hogy ebben az ügyben mi a szokás a pesti hitközségnél. Az egyik jobboldali lap gunyosan aposztrofálja egy nagy cikkben azt, hogy „a hitközségeknél ez a szokás.“ — Nem akarunk polemizálni az elfogultsággal, csak egyet mondunk, ha a pesti hitközségi anyakönyv uzusához tartozik valami és ha végletekig pedáns és az előírásokhoz rémű'etes pontossággal ragaszkodó Gelber tesz valamit, — hogy az teljesen megfe'el a törvényes követelményeknek, arra mérget vehet kolégánk.

Olvasom

Szalay Mihály szerkesztő a Chevra szeretetkórházába került. Az érdeemes hírlapíró a magyar sajtó egyik jeles mukása volt, de kimondottan zsidó ügyekkel nem igen foglalkozott. Husz évvel ezelőtt Léderer Sándor későbbi hitközségi elnök akciójába próbált telekapcsolódni, de nem nagy eredménnyel. És most élete alkonyán tudja, hogy a hűséges jó anyja, a zsidóság, a Chevra szeretete! várja a hozzá visszatérő, nyugalomra váró fiát.

Olvasom

Az oradeai városi tanács határozatilag engedte a váradi zsidó kórház 570.000 leies üzemi tartozását. A tanács határozatát azal indokolta, hogy a zsidó kórház felekezeti különbség nélkül ingyen kezeli a szegény betegeket, így hát a legmesszebbmenő méltányosságra érdemes . . .

Olvasom

A Szombat multkor váradi réminiszenciál közölt Gerő Ármin rendőrkapitány megválasztásáról, amely eseménynek az volt a különössége, hogy Sch'auch h'bornok járt közre a zsidó kapitány megválasztásáért, én meg az orthodoxokat dolgoztam meg, hogy szavazzanak rá, dacára annak, hogy zsidó. Nagyváradi barátaim figyelmeztettek, hogy ez a magában ártalmatlan és rezignált visszaem'ekezés alkalmat adott egy erdélyi orthodox lapnak rendkívül izgatott és izléstelen kritikájára. Szerző beavatottságára jellemző, hogy a nagy hitközségi elnökről, Ullmann Izidorról, a sógoromról, azt mondja, hogy nagybátyám. Váradi olvasóimra való tekintettel hangsúlyozom, hogy amit írtam, arra dokumentumaim vannak, az illető lap okvetetlenkedésére idézem a közmondás, amely ebben az esetben megadja a fe'elelet: Si tacuisses . . .

Nem olvasom

Caruso tulajdonosa megnyerte a 40.000 pengős Király-díjat, nem gratuláltak neki a turf vezetői, de ő másnap elment a templomba, mazkirhoz, felhivatta magát, szép összeget snóderolt és az összes jelenlevők nagy szeretettel gratuláltak neki. Az egyik zsidó alkalmazta reá a zsoltárnak ama szavát: „Éle vorechev v-éle vasuszim vanachnu b-sém elauchénu mazkir“ Azaz: „ezek kocsikon, mások lovakon, de mi az Örökkévaló Isten nevét említjük“, olyan formában: „Kijöttek gépkocsikon, megjelentek versenyparipákon, de aki nyert, az most Isten nevében tart mazkirt.

Olvasom

A francia hadviselt lelkészek békekongresszusát az idén Schuschnigg kancellár meghívására Bécsben tartják. A kongresszus vezetősége a frontharcos zsidó tábori papokat is meghívta.

Olvasom

Dr. Kecskeméti Lipót nagyváradi főrabbi örökéért pá'yázik Dr. Tennen rabbi is. Ezt onnan tudjuk, mert a Szabadság című váradi lapban hosszú és érdekes interju olvasható ró'a. Tessék megérteni: ró'a és nem bemutatkozó hitszónok'atáról. Ez már baj. A cikkben el van mondva élettörténete és kiderül, hogy rendkívül romantikus. A főrabbi már Londonban is működött, mint mozi-zeneszerző. Mindez riport szempontjából nagyon érdekes, de rabbiállás elnyerése céljából nem valami célravezető. Leheséges, hogy Amerikában használ, ha a rabbinak vannak mozis-i tehetségei, mifelénk megeégszenek azzal, ha mózesi erényekkel dicsekedhetik. — Az se baj, ha a rabbi zeneszerző, de mégis fontosabb, hogy tudjon a községben harmoniát létesíteni. Hegedüs barátom lapja egyébiránt nem tett jó szolgálatot a fiatal kandidátusnak, amikor kiemelte zeneszerző' mivoltát, mert versenytársai számára há'as trükk lesz az ismert mondás kihasználása: „a rabbik kijelentik, hogy ő a legjobb zeneszerző, csak nem rabbi, a zeneszerzők kijelentik, hogy ő a legjobb rabbi, csak nem zeneszerző és mind kettőnek igaza van.

Nem olvasom

Louis Kisenman, a párisi Sorbonne nagynevű professzora Párisban meghalt. Az elszázi születésű zsidó tudós a magyar ügyek specialistája volt, ki tudományos kutatásai kedvéért megtanult magyarul is. Hatalmas, 670 oldalas könyvet írt a kiegyezésről és 1921-ben „Mai Magyarország” címmel megírta hazánk történetét 1867-től 1918-ig.

Olvasom

Gentlemen's agreementet kötött a litvániai „Verslas” című antiszemita lap a zsidó frontharcosok „Apzvalgo” című ujságjával. Észertint a Verslas ezentul csak gazdasági szempontból fogja a zsidóságot kritizálni, az Apzvalgo viszont beszünteti satirikus bíráló cikkeit a „Verslas” stílus és egyéb hibáiról . . .

Olvasom

Behunyt szemmel háttal űök két beszélgető ur mellett egy hűvösvö'gyi vilamoson. Szól az egyik: „Meg fogod bocsátani, de amit a zsidókról mondanak, az nem is igaz.” Fe'elt a másik: „Nem baj, — a népnek hazugság kell.” Utána hosszú beszélgetés. Közben leszál'tam.

Olvasom

Mühlhausen elszázi város főutcáját Dreyfuss-ról nevezték e'. Hasonlóképpen Crosnes városa is utcát nevezett el Drefuss-ról.

Olvasom

A Daily Herald megírta, hogy Ribbentropp leánya „Miss Henkel” álnéven hónapokig állott kezelés alatt egy amsterdami kórházban, ahol egy autóbaleset alkalmával szerzett súlyos agyvelőgyulladását gyógyították. A kezelőorvos nem volt más, mint dr. Olje'nik, a világhírű agysérülési specialista, aki kizárólag ebben az Amszterdami kórházban rendel. Ez a híres tudós galíciai zsidó! Ezeknek a galiciáereknek a tolakodása kezd már kibírhatatlan lenni...

Nem olvasom

Irország teljes függetlensége kimondása alkalmától a napilapok közölték, hogy az irek a szittyáktól származtatják magukat, mithoszukban szerepel az is, hogy az egyik király kigyómarta fiacskáját elviszei a szomszédba lakó Mózeshez, aki botjával megérinti és meggyógyítja a kigyóharapástól. Ez nyilvánvalóan összezavarása annak, ami a Bibliában olvasható; Mózes a botját kigyóvá változtatja, majd megfogja a kigyót, mely ismét bottá lett. Ha egy nép annyira becsüli legendás korszakának zsidó vonakozásait, érthető, hogy függetlensége kimondásánál a szittyá rokonság dacára nem talált valami nagy rokonszenvre, a mi jól boldali sajtónknál.

Váradtól Debrecenig

A nagyvárad, nyugati szertartású (neológ) hitközség oly pályázatot hirdetett, (amint ez a Szombat múlt számában olvasható) amely a szó legnemesebb értelmében melanchólikus érzéseket ébreszthet. Dr. Kecskeméti Lipót főrabbi örökének betöltésétől van szó. A pályázat száraz soraiból Kecskeméti minden ismerőse előtt kisír a veszteség tudata, felelevenítik az elhunyt nagyságát, akiben tudomány, tehetség, jellem a leggyönyörűbb harmóniában egyesült. A pályázati hirdetést olvasók pedig ismételhették a talmudi sóhajt Rabbi Akiba elhunyt alkalmából: „Királyok elhunynak és koronájukat utódaikra hagyják, de kire szállt az ő bölcsessége? Ő helyette ki hozhat kárpótlást.”

Az utódlás nehézségeit kiérezzük abból a pályázati hirdetésből is, amelyet a debreceni statusquo hitközség bocsájtott ki. Az oly tragikus hirtelenséggel elhunyt dr. Schlésinger Sámuel főrabbi, kiváló talmudtudós, konzervatív zsidó, kitűnő ember volt, aki a mai korban ritka módon összeegyeztette a régi rabbinikus erényeket és tudományt a mai kor követelményeivel. A két község: Nagyvárad és Debrecen különböznek egymástól. Az első képviseli az általános humanizmusra alapított neológiát, a debreceni hitközség jelenti az intézményekben való vallástörvény-hűséget, de párosulva a modern magyar prédikáció követelésével. *Mindkét hitközségnek az a szerencse jutott, hogy a rabbijai nemcsak a szószéken állták meg helyüket, hanem ezenkívül bontakoztak ki életük igazi értékei; Kecskeméti Bacher Vilmos szellemében dolgozott. Schlésinger pedig Rabbi Bloch Mózes méltó tanítványa volt.*

Az a körülmény, hogy nem lehet

ilyenfajta rabbiszékekre teljesen megfelelő utódot találni, kell, hogy felébressze az illetékesek figyelmét az e téren való fontos feladatokra. *Gondoskodni kellene állandóan egy méltó szukrescencia neveléséről. Nem szabadna azt a hitet kelteni, hogy aki pár beszédet el tud mondani, az már lelki vezetője lehet egy neológ községnek.* Lehetőséges, hogy ez a fő szempont olyan községekben, ahol a zsidó polgárság vagy elparasztosodott, vagy nincs tradíciója, de vannak még hitközségek, ahol ez nincs így. *Helyre kellene állítani megint a tudás, a komoly tudományos képzettség követelményét és presztizsét a rabbiállások betöltésénél. A zsidóság szellemiségének és közvetve a mi rabbiképzőknek üdvére kívánjuk, hogy olyan rabbiszékek, mint a várad, vagy a debreceni, méltó módon legyenek betölthetők és hogy a megválasztottak nőjjenek feladatuk nagyságával.*

A BUDAPESTI V. KER. IZR NŐEGYLET május 9-én tartotta XXVIII-ik évi rendes tisztújító közgyűlését a Lipótvárosi Társaskörben a tagok nagy érdeklődése mellett. Fürth Margit titkári jelentését élénk figyelemmel hallgatta a közgyűlés, hiszen az egyesület 1936 évben 19.500 P-1 fordított jótékony intézményekre és segélyezésre, naponta 180 adag ebédet oszt ki, 582 a felruházottak száma. Szeretettelosonát megnagyobbította stb. A Napközi otthon működéséről Nyéki Olly számolt be, dr. Weisz Sámuelné a jelölő bizottság jelentését terjesztette elő, méltatva Eichbaum Mórné elnök kiváló vezetését. Felszólalt dr. Dési Géza, Komjáti Ernő, dr. Weisz Sámuel, Grünfeld Miksáné, Meisels Lajosné, Stern Sándor, Fellner Ledné, elismerő szavakkal adózták a nőegylet szociális és karitatív munkájának. Eichbaum Mórné meghatott lelkesítő zárószavai után a közgyűlés a Magyar Hiszekeggyel fejeződött be.

10 ÉVES A SZOMBAT

JUBILEUMI IRÁSOK

העשרי יהיה קדש

Templom-Sajtó-Rádió

írta: LÖWINGER SÁMUEL dr.

a Ferenc József Országos Rabbiképző Intézet tanára

A technikai haladás vívmányait minden vallás felhasználja eszméinek propagálására. A könyvnyomtatás elterjedéséig a templomi szószék volt a lelkek megnyerésének és megtartásának egyedül hathatós eszköze. Az Ujkor szellemének kiépítése körül a nyomtatott könyvnek jutott hihetetlen nagy szerep. Meggyőző és átütő erejét a vallásfelekezetek sem nélkülözhatték. A templomi beszédek szükségességét nem szüntette meg ez az új forma. Sőt kétségtelenül egyik legjelentősebb kiegészítője lett annak. Különösen nagy fontossága lett a nyomtatott szónak, amióta a *sajtó* olyan döntő szerepet kezdett betölteni a tömegek eszmevilágának kialakulása körül. A könyvek hatása alól igen széles rétegek ki tudják vonni magukat. Hiszen még az európai kulturált országok lakosságának is csak igen kis százaléka olvas komolyan könyveket. Ellenben a napi és az időszakai sajtótermékek sokirányú érdekességük és főleg aktualitásuk miatt a legszélesebb körökben népszerűségnek örvendenek. A keresztény egyházak hamar felismerték a sajtó ezirányú pótolhatatlan értékét és nagy súlyt helyeznek a kellő sajtó-propagandára. Két irányban halad ez a munka. Egész sorá létrehozták azoknak a heti és havi szaklapoknak és folyóiratoknak, amelyek teljes tartal-

mukat az egyházi élet különböző területeinek szentelik. Erre a célra igen nagy anyagi és erkölcsi áldozatokat hoznak.

De még ennél is értékesebb az a munka, amely a világi sajtó különböző ágaiban folyik az egyház érdekében, mert ennek révén hozzáférkőzhetnek azokhoz is, akikhez sem a templomi, sem a kimondottan egyházi lapok nem juthatnak el, már azért sem, mert ha nem is viseltetnek az egynáz iránt ellenséges érzülettel, közömbösek iránta. A világi lapokban gyakran segítségére vannak a vallásos eszmék ápolásában a nem egyházi újságírók is. Általános szokás, hogy a jelentősebb ünnepi alkalmakkor még a vezércikkek és tárcák is lehetőleg annak az ünnepnek áhítatát igyekezzenek ébrentartani, amely éppen aktuális. Nagyon figyelemreméltó ebben az a momentum is, hogy ezek a cikkek keresztény szemszögből interkonfesszionálisak, mert nem mennek bele annak taglalásába, hogy egyik vagy másik árnyalatnál milyen apróbb szertartásbeli vagy dogmatikai eltérés van. Legalábbis a komolyabb sajtóorgánumnál ez állapítható meg.

A rádió felfedezése egyik legjelentősebb lépése a technika haladásának. Sokkal nagyobb mértékben fogja lehetővé tenni eszméknek terjesztését, mint annak idején

a könyvnyomtatás. Ma még csak a kezdet kezdetén vagyunk. A mai leadó és felvevő készülék bizonyára csak mint történeti érdekességek fognak szerepelni, mint inkunábulumoknak lesz majdan nagy értékük. Az egyházi élet vezetői azonban már most is szerte a világon olyan segítő eszözt kapnak benne a templom és a sajtó melletti, amiről talán álmodni sem lehetett volna az elmúlt évtizedekben.

Minden vasárnap és a különböző ünnepi alkalmakból a leadók százai sugároztatják a legnagyobb szónokok előszavát. A legszebben megrendezett istentiszteletek zenéje elszáll a legeldugottabb tanyák magányába is. Az istenhátamögötti erdőőr éppenúgy, mint a délamerikai magyar farmer hallgathatja a pesti bazilika, vagy a Kálvin-téri református templom istentiszteletét. Még nagy belső értéke is van ennek a rivalizálásnak az egyházak fejlődése szempontjából, mert anélkül, hogy a különböző árnyalatok egymás ellen harcolnának, a legkiválóbb szellemi erőket állítják a mikrofon elé.

Hogyan viszonylik ezekhez a kérdésekhez a zsidóság?

A sajtó-propaganda első csoportján kívül bizony mi nem mutathatunk fel semmit. A világi sajtó jóindulattal kezeli a zsidó egyházi élet megnyilvánulását. Nagyobb részük leközi a szombati és ünnepi istentiszteletek időpontját, megemlékezik a hitközségek jelentősebb eseményekről, de tovább nem mennek. A rádió még ennyit sem tesz meg.

Mi lenne a teendő? Két lehetőség merül fel. Az egyik az, hogy ezeken a területeken is igyekezzünk nagyobb eredményeket elérni, a másik pedig az, hogy a meglévő zsidó-sajtóorgánumainkat próbáljuk meg sokkal hatékonyabbá tenni. Fel kell azokat olyan színvonalra emelni, olyan olvasótábort kell nekik bizto-

sítani, hogy ha nem is hiánytalanul, de legalább megközelítőleg elvégezhessék azt a feladatot, melyet a többi felekezet számára a *világi sajtó* és a *rádió* végez.

Az első megoldás kivihetetlen. Különösen ma. De liberálisabb időben sem remélhetünk ezen a téren sokat. Legyünk igazságosak. Mi ebben az országban az összrakosságnak csak kis százalékát tesszük ki. Nem kívánhatjuk tehát sem a világi sajtótól, sem a rádiótól, hogy szombatjaink és ünnepeink hangulatát úgy propagálják, mint a vasárnapét, vagy a nemzsidó ünnepeket. Többet tehetnek, mint ma, de amennyire szükségünk volna, semmiesetre sem.

Az egyetlen járható út: a zsidó sajtó fokozottabb felkarolása. Nem kívánom itt kifejteni a zsidó felekezeti sajtó sok-sok más feladatkörét, amely egyébként is nehezebbé teszi munkáját, mint a hasonló nemzsidó orgánumokét, a modern zsidóság számos égető problémáját, amely valamennyi kapcsolatban van ugyan a vallással, de valójában a politika határait surolja, mert maga a vallási kérdés is indokolta teszi, hogy a zsidó sajtó ügyének nagyobb figyelmet szenteljünk.

Nem vagyok híve a fölösleges ünneplésnek, de a zsidó sajtóval kapcsolatban örömmel kell üdvöznünk minden ilyen alkalmat, mert az ilyen alkalmasszerűség rátereli a figyelmet a zsidóságnak erre a sorszerűen fontos problémájára: A hitközségek és a többi zsidó közületek valamint a magánosok fel kell, hogy ismerjék, hogy itt a zsidóság létérdeke forog kockán. Anyagi és erkölcsi tekintetben az eddigieknél sokkal nagyobb mértékben kell ezt a munkát támogatni.

A keresztény egyházakkal csak úgy haladhatunk egy vonalon, csak úgy teljesítjük a vallásos nevelés

általános kötelezettségéből, a reánk eső részt, ha a magunk eszközeit a kor követelményeinek megfelelőleg kiépítjük. Ha a hármasság tagozódású propaganda — *felekezeti sajtó, világi sajtó és rádió* — mellett mi a sajátos helyzeünk révén csak az egyiket, a *felekezeti sajtót* nyújthatjuk híveinknek, legyen az elsőrangú, biztos alapokon nyugvó, legmagasabb irodalmi igényeket kielégítő. hogy olyan erők is bekapcsolódtak. A templom áhitatához és szelleméhez csak úgy tudjuk visszavezetni az eltávolodott hívőket, ifjakat és öregeket egyaránt, ha teljes munkát végzünk.

A felekezeti sajtó sokirányú beállítottsága miatt is nagy érték, a zsidó sajtó munkájába, akik világi hírlapírói munkásságukkal jó nevet szereztek maguknak országos viszonylatban.

Dr. Kenéz-Kurländer Ede jubileumának kettőssége is jelentőséggel

bír az említett szempontból. Tíz éve szerkeszt zsidó lapot, de már négy évtizede elismert munkása a magyar újságíró társadalomnak. A világi újságírás harminc éves tapasztalatait értékesítette a felekezeti sajtó területén. Olvasóinak nagy tábora szeretettel ünnepli jubileuma alkalmából, mert lapja lenyűgöző érdekességével maradandó értéket és egyben kedves olvasmányt tartalmaz. Ezt pedig gyakorolt újságíró tehetségén kívül, rendkívül széleskörű tudásával, amely a világi tudományokon kívül a hagyományos zsidó irodalom és a modern zsidó tudomány alkotásaiban gyökerezik, érthette el.

Tiszta szívből kívánom, hogy a „Szombat” legyen még évtizedeken keresztül a magyar zsidóság egyik „leadója”, dr. Kenéz-Kurländer Ede pedig ennek a „speaker”-e, az egyetemes zsidóság és Magyarország üdvéce.

Néhány adalék a váradi zsidók történetéhez

A nagyváradi zsidók „történetét” már vagy 26 évvel ezelőtt megírta Lakos Lajos városi levéltárnok elég jóakarattal, tárgyilagossággal és rokonszenvvel, de az egész mű csak az ottani városi levéltárban meglévő adatokat tartalmazza. Más archivumokban (Országos, megyei és magánlevéltárakban) felkutatható és megtalálható adatoknak teljes hiányában van ezen munka. Sőt még az irodalomban addig már megjelent igen érdekes, a régi nagyváradi zsidókról szóló adatokat sem használta fel a szerző. Így Büchler Sándor által a Magyar Zsidó Szemle 1906. évfolyam 127—140 lapján közölt igen értékes és 1737—1674. években származó országos levéltári adatokat és aktákat is mellőzte.

Szolgáljanak a következő sorok is néhány adattal a magyar zsidóságnak kulturális és hazánk gazdasági életében ki-

válóan szereplő nagyváradi zsidókról majdan megírandó teljesebb történethez.

Mint sok más régi püspöki és mágnási székhely közelében bizonyára Nagyváradon is már sok évszázaddal ezelőtt is lakhattak vagy legalább sokszor megfordulhattak zsidók is, mert a szomszédos Erdélyben, ahonnan a Körösvölgyön és Váradon át régi jó kereskedelmi ut vezetett nyugat felé, zsidók már a római uralom alatt tartózkodtak.

Sajnos arról, hogy már a tatarjárás előtti időben is ott zsidók laktak volna, valami okirat, vagy egyéb megbízható irodalmi forrás eddig még nem nyújt nekünk teljes bizonyosságot és ha csakugyan már a 13. században laktak volna Nagyváradon néhányan hittestvéri eleink közül, akkor a várost 1241-ben felduló tatárok őket is földönfutókká tették és

csak 10 évvel később, IV. Bélának az ország restauráció érdekében adott zsidóprivilegium kibocsátása után térhettek vissza a régi lakhelyeikre.

Lakos Lajos, A váradi zsidóság című könyvének 82. l. szerint azon tradíció él Nagyváradon, hogy az ottani református templom helyén még a 16. században állt volna egy imaház. E hagyomány hihetősége némi alapot és tápot nyerhetne, ha igaz azon hír melyet a Populär-wissenschaftliche Monatsblätter 1896. évfolyama 23. lapja közölt, mely szerint azon időtájban Nagyváradon földhányás közben a középkorból származó ezüstserleget találtak ezen vésett felirattal: Mózes ben... a nagyváradii község szoferje.

A 16. és 17. században, midőn különösen hazánk keleti részeiben három (ausztriai, török és erdélyi) fejedelem katonaságának harcai, pusztításai és megsarcolásai első sorban a zsidóknak csak ingóságokból álló vagyonát és életét veszélyeztették, ősünk is mint sok ezer másvallású, megint kénytelenek voltak nagyváradit otthonukat elhagyni.

Csak az ország visszahódítása és a Rákóczi-féle szabadságharcok lezajlása után telepedtek újból zsidók Nagypáradon is, ugymint hazánk többi feldult, de megújulásra váró vidékén, hová a nagy földesurak és püspökök új életre kelő birtokaik terményeinek előnyös értékesítése céljából Morva- és Lengyelországból jövő jómodó bérlők és kereskedők letelepedését egyenesen kívánták és elő is mozdították. És ebben a versenyzett fiscus is, aki az ország sok helyén (Buda, Lipótvár, Érsekújvár, Munkács, Temesvár) elhelyezett várórság mellé a katonaság kellő ellátása végett zsidó szállítókat és kereskedőket telepített. Hisz a nagyváradit kir. kamarai praefektura még a 19. század elején zsidóknak adta bérbe a zsingóga melléki urasági házat, a kóserbor kimérését, a fürdőt, az ispotályt és pálinkafőzést.

Az első nagyváradit levéltári forrás, mely a 18. század elején Nagyváradon lakó, vagy csak ideiglenesen ott tartózkodó

zsidókról szól, Lakos szerint (48. l.) 1722-ből való. Az általa ott ezen évtizedből származó közölt iratokon szereplő zsidók közül kettőről: Hirsl Spiro és Lázár Simonról Lajos helyesen sejti, hogy gazdagok és előkelők lehettek. Többet nem tud róluk.

Azon helyzetben vagyunk, hogy ezen két zsidóról meg egy harmaúikról: az ott közölt váltón minti hitelező szereplő dr. Markus Mentzerről, valamint többit mondhatunk. Hirsl, vagy Hers Spiro 1709-ben a pozsonyi zsidó hitközség bírója volt, mindamellett, hogy Hanna nevű leányának férje már akkor áttért a keresztény vallásra és később leánya is férjét követte az apostasiába. Hirsl valószínűleg Speyerből (Sper — dul elő az Országos Levéltárban őrzött lat. Spira) származik. Neve többször foraktákban.

Lázár Simon valószínűleg szintén pozsonyi és a gazdag és előkelő Simon Michelnek, Heine ükapjának, Michel Lézer nevű második fia volt, ki patronymikumával vagy Michel Simonnak, vagy Lázár Simonnak szoktak megnevezni. (Grunwald, Oppenheimer u. sein Kreis 282. l.) Nagy vállalkozási ember volt, ki élete végén (megh. 1756. április 17.) tönkre is ment. Wachstein—Wiener Grabinschriften II. 61. l. — ezen állítását igazolhatja azon tény is, hogy Lázár Simon 1723-ban bérbevette a „Sashegy” alatti nagyváradit korcsmát 12 évre 15000 rhenes forintért és kaucióképen 2000 aranyat lefizetett. (Lajos, 49. l.) Az ott 55. lapon ismét említett Lázár Simon 1763-ban már nem volt életben és az ott mint pernyertes említett özvegye második, Nuche nevű felesége volt.

Doktor Markus Mentzel, ki Wormsból származott, az 1709. évi pozsonyi zsidó összeírás szerint, akkor Pozsonyban orvos volt, az 1727-iki Konscriptio szerint fűszerkereskedő is volt, valószínűleg csak gyógyfűszerkereskedő.

A nagyváradit levéltárból említett és mint Spiro rokonának említett Mayer zsidó bizonyára szintén pozsonyi ember volt.

Nagyvárad a 18. század első felében gyors fejlődésnek indult. Románok, görögök, örmények és zsidók egyre oda telepedtek. A zsidóknak letelepedése és megélhetése nem utolsó sorban a várparancsnokoknak volt köszönhető, ami bizony rosszlelkű és irigy városi emberek szemét szurt úgy, hogy midőn 1740. körül báró Lubetitz alezredes, a vár akkori parancsnoka néhány zsidóknak megengedte, hogy kertje mellé vásáros bódékat és házikókat is építhessenek maguknak és bántalmaztatásuk ellen nekik katonai védelmet is nyújtott. sőt azt is megengedte nekik, hogy — *horribile dictu* — meg saját birójukat is megválaszthassák maguknak, akkor néhány polgár felfolyamodott Bihar megye hatóságához és panaszuk eljutott a bécsi haditanácshoz, a *consilium bellicum*hoz a várparancsnok fölötti hatósághoz is. (Országos Levéltár. Conc. Exped. 1740. Febr. Nrs. 88.)

Mikor 1754-ben a türelmi adó kivétele céljából az egész országban megint zsidó összeírás volt, Bihar megyé hivatalos zsidó konskriptorjai voltak: Feivel, Izsák fia és Kálmán, Juda fia, bizonyára nagyváradie emberek. A városnak ekkor összesen csak 16 zsidó lakója volt. (Orsz. Levéltár Acta Judeorum Nrs. 4.) Az 1770. évi zsidó conscriptio Bihar megyénen már 90 zsidó családot mutat ki, közülük Ábrahám Izsák nevű zsidó fizetett gróf Haller Péternek évenként 420 forintnyi bérösszeget a pusztajlakai serfőzde és malomért, Mátyás Davidovics zsidó pedig gróf Kornis Mihálynak 8000 frtnyi bérösszeget 1 serfőzde, 17 korcsma, 4 mézárszék, 6 tóért, 3 matom és 1 piacért.

A mindenünnen összeverődő, vallásilag is heterogen elemekből alakult nagyváradie zsidó hitközség fogékony és termékeny talaja lehetett az akkor az egész ország zsidóságát felizgató Frankista és Eibenschützer-féle álmessiási mozgalmaknak, ami abból is kitetszik, hogy Jakab Emden *Hiszabkusz* című gyűlöletteljes vádirat szerint (Lemberg, 1877, 45b és 46a) Eibenschützer Jonathan,

rabbinak Wolf nevű kalandorfia (alias hamisan báró Adlerstal) 1758-ban Nagyváradon titkos konventikulumot tartott Sabbathaeusokkal és Frankistákkal. Az akkori ingó lelkű zsidóknak vallási érzését felzaklató álmessiási mozgalmaknak következménye lehetett azon feltűnő esemény, hogy Lakos szerint (86 l. azon időben 3 zsidó kitért és 1764-ben egy Prágában származó Ábrahám 81 zár nevű 81 éves „rabbi” a nagyváradie kapucinusoknál áttért a keresztény hitre.*)

Hogy a kalandoréletű Wolf Eibenschützer Nagyváradon is szerepelt, arról nálunk szélesebb körökben csak a Ben Chananja első évfolyamának megjelenése óta tudunk valamit, ahol 14. laponról szó van, de újabb időben még egy másik, még érdekesebb és eddig egészen ismeretlen hír merült fel az Eibenschützer család és a nagyváradie zsidók közti kapcsolatról. Ezen hír szerinti Jonathan Eibenschützer híres amsterdami rabbinak negyedik fia: Jechiel Michel harmadszor nősülve egy nagyváradie zsidónak¹² leányát vette volna feleségül, azután ott lakott és ott is halt volna meg. És sajátságos ezen meglepő hír 1925-ben az Atlanti óceán túlról, Mexico fővárosából származott hozzánk az ottani askenázi község D. L. Zins nevű rabbijától, aki a Nagyváradon eltemetett Eibenschützerről megírandó könyve számára közelebbi adatokat kért e sorok írójától. Levelében határozottan állítja, hogy Jechiel Michel Eibenschützer Nagyváradon élt és ott meg is halt és hogy erről Marmorstein Arthur londoni szemina-riumi professzor is tud.

Sajnos, az ez irányban megindított és Nagyváradig is terjedő kutatásaink eredménytelenek maradtak, azonban az Eibenschützer család magyarországi szereplésének történeti érdekében óhajtan-dó, hogy rabbi Zinsnek állítását szélesebb körben is további kutatásnak tárgyává tegyék. Ha Jonathan Eibenschützernek Mordechai nevű harmadik fia tényleg Pozsonyban Ábrahám Theben Machle nevű leányát feleségül vette —

így Koppel Thebennek, a híres Stadlának sógora lett — levéltári akták is szólnak, amikor rabbi Zins állítását Jechiel Michel Eibenschützerről nem lehet brevi manu légből kapottnak mondani.

Mandl Bernát

BUCSUZÁS AZ ORCZY-TEMPLOMTÓL. Abból az alkalomból, hogy az Orczy-féle háznak (Király uccá 1.) azon része is már lebontásra kerül, amely a templomhelyiséget magában foglalja, az ott tartandó utolsó istentisztelet időpontja, június 1-én délután 6 órára tüzetett ki. Ugyanakkor óbudai Freudiger Ábrahám kormányfőtanácsos, a budapesti orthodox hitközség testületi ülést hívott egybe, hogy rámu-eelnöke a helyszínre rendkívüli képviselőtasson azokra a mély és jelentőségteljes kapcsolatokra, amelyek a budapesti orthodox zsidóságot az Orczy-templomhoz fűzték. A búcsúbeszédet Sussmann Viktor rabbi fogja tartani. A budapesti orth. Sász Chevra is ezúttal válik meg az általa közel egy évtized óta használt ottani Bész Hámidosától.

Feigl L. H. 40 éve főrabbi Gyöngyösön. Bensőséges, meleg ünneplésben részesítette a Gyöngyösi Status Quo Izr. Hitközség köztiszteletben álló és nagy megbecsülésnek örvendő főrabbiját. Feigl L. H. főrabbi Sovausz első napján töltötte be 40 éves áldásos pap működését. Habár szerény egyéniségevel elhárított mindenféle külső ünnepeletést, a hitközség vezetősége mégsem haladhatott el érin'etlenül a négy évtizedes papi szolgálat mellett. Sovausz első napján a Mufasz istentisztelet alkalmával a hitközség, a Chevra Kádisa vezetősége és a Gyöngyösi Aut. Orthodox Hitközség elnöksége dr. Jakab Jenő rabbival az élen a frigyszekrény elé járult, ahol dr. Jakab Jenő rabbi gyönyörű szép beszéddel üdvözölte a jubilánst. Hangsúlyozta, hogy az igaz rabbi erényei mily szépen egyesülnek a negyven éves istenszolgálati maradandó áldásos munkájában. Feigl L. H. főrabbi a szószékről nagyhatású beszédben köszönte meg hitközsége szerezetének megnyilvánulását. Hálát adott Istennek kegyelméért, hogy vele volt mindig. Híveinek pedig fogadalmat

tett, hogy szerető lelkipászióra lesz a jövőben is. Délután a Mincha istentisztelet után a hitközség tisztviselői felkeresték lakásán az ünneplő főrabbit, ahol Löffler Miklós titkár megható beszédben fejezte ki a tisztviselői kar nevében őszinte szeretetét és ragaszkodását. Az ünnepeli el-érzékenyedve köszönte meg tisztviselői kar hűségét.

AZ. IZR. SZÜNIDEI GYERMEKTELEP EGYESÜLET KÉRELME: Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület nyaraltatási akciójának munkálatai nagy lépéssel haladnának előre. A jelentkezők számából szomorúan állapítható meg, hogy mily sok azon szülők számá, kik azelőtt maguk is nyaralták és így nem szorultak arra, hogy gyermekeik részére az egyesületet vegyék igénybe. A súlyos gazdasági helyzet a szülőket szegénnyé és kezesetnélkülivé tette és ha már ők szenvednek is a sors csapásai alatt, legálább a fejlődő korbán lévő, sápadt és vérszegény gyermekeiknek akarnak néhány heti vidéki üdülést biztosítani, hogy azok a fővárostól távol a vidék egészséges levegőjét szívhassák magukba és jó táplálékban legyen részük. A szülőknek ezen kívánalmait az egyesület mindaddig teljesíti, míg erre anyagi eszközei fedezetet nyújtanak. De, sajnos, az egyesület — mely tisztán a társadalom áldozatkészségéből tartja fenn magát — anyagi eszközei ma már nagyon is korlátoltak ahhoz, hogy a jogos igényeket ki tudja elégíteni. Azért bizalommal fordul az áldozatkész közönséghez a szegény, jobbsorsra érdemes gyermekek nevében és kéri, hogy adományaival ezúttal is tegye lehetővé a nyomorban sínylődő gyermekek nyaraltatását. Adományok küldhetőek az egyesület címére, VII. Síp ucca 12., az Angol Magyar Bank, a Mágyvár Általános Hitelbank és a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank főintézeténél lévő folvószámlára, továbbá a postatakarékpénztár 25.418 számú csekkszámára.

Nem olvasom

Az osztrák vak zenészek egyesülete behozta az árjaparagrafust és a zsidó sorstársakat kizárta az egyesületből. A „vak“ szónak eddig nem volt középfoka, — mostmár ugylátszik ez is megszű'etett. Ezek az „árja“ vak muzikusok — vakabbak . . .

Ki ő?

*X. szerkesztő, ki sémita,
semmi célzást nem láthat abban:
nem vették be izr. frontharcosnak,
mert kiderült, hogy ahol harcolt,
az a front bizony láthatatlan.*

*S van egy antisémi szerkesztő,
— ráismersz, tár nevét nem mondom —
puskaporat ugyan nem szagolt, de
mint új magyar vitézül harcol
most is a láthatatlan fronton.
S mivel nincsen front „támpont” nélkül,
nyilván nem téved, ki rámondja,
hogy a frontnak, mely láthatatlan,
ez a két vitéz szerkesztő a
szilárd és erős — „untám” pontja.*

Ezt a versezetet olvastuk a Zsidó Szemlében. Bökvers akar lenni, de nem világos, hogy kit akar megbökni. Pedig kíváncsiak lennénk, hogy a láthatatlan frontnak ki a zsidó „untámpontja”? El kellett volna árulni például legalább azt, hogy milyen súlyosan esik latba a felekezeti életben a fajsúlya, mennyi kilóinak száma? Tekintettel arra, hogy zsidó frontharcos ügyről van szó, remélhető, hogy ezeknek az ügyeknek kitűnő megszervezője, Schaik Ferenc barátunk patrult küld ki majd a szóbanforgó untámpont kikémlelésére.

HALÁLOZÁS. A liberális korszak egyik markáns egyéniségének: a nagyváradi ügyvédi kamara volt elnökének, a későbbi váradi főispánnak, Hlatky Endrének özvegye, Örley Kornélia hosszas betegség után, életének 79-ik, özvegységének 22-ik évében, május 19-én, Budapesten meghalt. Az elhunytban réthalapi dr. Hlatky Endre, a Rádió igazgatója, volt sajtófőnök édesanyját, dr. dávidházi Medvigy Gábor, a Bűnügyi Védők Egyesületének elnöke pedig anyósát gyászolja.

A PESTI IZR. NŐEGYLET vasárnap, f. évi június 6-án, délelőtt 11 órakor leányárvaházának dísztermében (XIV. Hungária-középkörút 149.) tartja 71. évi rendes közgyűlését, amelyre az egyesület tagjait és pártolóit ezúton tisztelettel meghívjuk.

GYÁSZISTENTISZTELET ÉS GYÁSZ-ÜNNEPÉLY STERN SAMUNÉ EMLÉKÉRE. A pesti izr. hitközség előljárósága kegyeletes érzésének téve eleget, ez év május 31-én, hétfőn este 7 órakor, a Dohány uccai templomban boldogemlékű Stern Samuné, a MINOSz díszelnökasszonya emlékére gyászistentiszteletet rendez, amelyen dr. Hevesi Simon vezető-főrabbi és Ábrahámsohn Manó főkantor fog funkcionálni. A gyászistentiszteletet megelőzően hétfőn délután 6 órakor a MINOSz tart Stern Samuné emlékére gyászünnepet a Pesti Izr. Hitközség székházának dísztermében (VII, Síp ucca 12.) A MINOSz gyászünnepe dr. Baracs Marcelné, a MINOSz elnökasszonya nyitja meg, utána Vészi Józsefné, a pesti izr. nőegylet elnökasszonya mond emlékbeszédet, végül Stern Samuné „Ima” című költeményét fogja Beregi Oszkár színművész előadni.

GYERMEKEK IDEGEN-NYELV TANULÁSA NYARALÁSÉRT. A szegény németországi zsidó ifjuság érdekében nyaralattási akció indul meg, amelynek keretében középiskolába járó mindkét nembeli tanulók olyan zsidó uricsaládoknál nyarálhátának, ahol hasonló korú kisdíákok vannak, akik így könnyűszerrel sajátíthatják el a német nyelven kívül esetleg az angol és francia nyelveket is. A német ifjuság saját utiköltségén érkezik és szolgálatait teljesen díjmentesen ajánlja fel kizárólag a nyaralásért. Érdeklődő szülők jelenésék be igényüket a pesti izr. hitközségnél (VII, Síp ucca 12. II. 34.), délelőtti 10—12-ig.

A TIVOLI MOZGÓSZINHÁZ műsora május 27-től: Deanna Durbin, Han Grey és Barbara Read főszereplésével az idei évad szenzációjá: „Három kis ördög”, zenés vígjáték; „Megélek a levegőből” trükkfilm, „Az igazi tangó”, ének, zene, tánc és „Az olasz királyi pár budapesti látogatása”. Ezenkívül Világhiradó. — Május 31-től: Lil Dagover, Peter Petersen és Albrecht Schönhals főszereplésével: „A Kreutzer szonáta”, Tolstoj Leó világhírű regénye. (Csak 16 éven felülieknek) „Ne menj el, maradj itt” vígjáték; „Orosz népdalok”: énekli Don Kozák Kárus, vezényel Serge Jaroff, stb. — Jegyrendelés telefonja: 12—50—49.

LUKÁCS KÖNYVKERESKEDÉS ÉS KÖLCSÖNKÖNYVTÁR, V. Nádor ucca 8. minden könyvet házhoz szállít.

HÁZASSÁG. Kraszner Lajosnak, Omke alelnökének fia, János, május 23-án tartotta esküvőjét Szabó Mártával a Dohány-utcai templomban. Előkelő, díszes közönség volt jelen az esküvőn, melynek szertartását dr. Schmelzer Izsák fiuárvaházi rabbi végezte.

A Budapesti VIII. és IX. ker. Izr. Nőegylet folyó hó 23-án délelőtt tartotta évi rendes közgyűlését, ugyanakkor ünnepelte a nőegylet fennállásának 40-ik évfordulóját. Landesmann Lászlóné elnökasszony megnyitja az ülést és a megjeleniek szeretettel való üdvözlése után kegyelettel emlékezik meg méltóságos Stern Samu udvari tanácsos, a Pesti Izr. Hitközség és az Országos Iroda elnöke imádott nejének elhunytáról. Ezután rátér a 40 év előtti időkre. A harmadik évtized nagyérdemű elnökasszonyát, Löwy Sándornét szeretettel üdvözli körünkben. A legnehezebb időkben, a háborus években állt ő a nőegylet élén. Az ő idejére esik a népkonyha újjászervezése. Volt idő, amikor naponta 500 adag ebédet osztottak ki a konyhán. Az jelenlévők lelkes ünneplésben részesítik Löwy Sándornét. Méltó utóda volt az elnöki székhelyen Rosenberg Sándorné. Többek között felemlíjük Landesmann elnökasszonyt — mert hiszen egész beszédét helyzsüke miatt itt nem közölhetjük — hogy az ő nevéhez fűződnek a szeretetotthonok, valamint a dr. Hevesi Simon tanoncotthon létesítése. Utóbbinak felállítására nagy küzdelmébe került Rosenberg Sándornénak, míg végre meg tudta érteni munkatársaival, hogy mennyire fontos, hogy az életbe kikerülő szülői támasz nélkül álló fiatal tanonc megfelelő környezetbe kerüljön. Mivel azonban Rosenberg Sándorné nem az az asszony volt, aki olyan könnyen meghátrált egy nemes cél elérésében, addig fáradozott, míg sikerült neki ezen otthont is tető alá vinni. Rosenberg Sándorné érdemeinek felsorolását megértéssel és nagy örömmel fogadta a közgyűlés és örökös tiszteltbeli dísztagjává választotta meg. Végül megemlékezik elnökasszony az ő egy éves működéséről is. Egy évvel ez előtt székfoglalójában célul tűzte ki a meglévő intézményeknek nemcsak a fenntartását, hanem lehetőleg azok fejlesztését és nem is hitte volna, hogy

ilyen szavatartó elnök lesz, hogy máris sikerült neki az intézmények számát a P. I. H. folytán egy gyermek napközi foglalkoztatóval szaporítani. Kéri a jelenlevőket, hogy akik még nem láta ezen kis otthont, nézze meg minél előbb ezt a kis földi paradicsomot, ahol 25 gyermekszempár mosolyog az emberre. Mielőtt beszédét befejezné, őszinte hálóját kell kifejeznie dr. Zahler díszelnökünknek azért a hosszú több évtizedes támogatásért, amelyben a nőegylet részesítette és azért a hathatós segítségért, amellyel megkönnyítette az ő elnöki működését.

Házasság. Május 23-án fényes esküvő volt a Dohány-utcai templomban: **Gross Gyulának**, felekezeti életünk egyik tevékeny tagjának leánya: **Márta Éva** házasságot kötött **Zoltán Antal Sándorral**. Az esketési szertartást számos zsidó közéleti előkelőség jelenlétében **Schwarcz Benjámint**, a Bethlen-téri templom rabbija végezte.

Ifjúsági csoportok alakuló ülései. Május 10-én két ifjúsági csoport tartotta alakuló ülését: a pesti izr. hitközség Belső Erzsébetvárosi és Belvárosi ifjúsági csoportja. Az alakuló ülésen a hitközség elöljárósága képviseletében megjelentek: dr. Barna Károly elöljáró, Eppler Sándor főtitkár. Dr. Barna Károly elnöki megnyitó beszédében ismertette azokat a célkitűzéseket, amelyek a hitközséget vezérelték az ifjúsági csoportok megalakításában. dr. Schwarcz Gábor és Herceg Ibolya számoltak be ezután a szervezőbizottság munkájáról, majd dr. Sebestyén József rabbi előterjesztése alapján egyhangulag megválasztották az új csoport tisztikarát. Elnök lett: dr. Schwarcz Gábor, elnökh.: Berger Imre, alelnökök: Lévai György és Stekler László. A Belvárosi ifjúsági csoport alakuló ülésén dr. Révész Endre tett előterjesztést, majd Havas Miksáné nőegyleti elnökasszony és dr. Simonyi Simon csoport seniorjának szavai után dr. Schächter László rabbi előterjesztésére egyhangulag megválasztották az új tisztikart. Elnök lett: Vajna László, alelnökök: dr. Hamel László és Kramer Antal, titkár: Bánász Dénes.

Felelős szerkesztő és kiadó: Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE, Budapest, VI. gr. Zichy Jenő u. 43.

Telefon: Ast. 27-1-35. — Az előfizetés ára: egész évre 30 pengő, egyszerű papíron 20 pengő.
Postatakarékszám 16.760

NADOR NYOMDA, Budapest, VI., Vörösmarty uca 47/a. — Telefon: 1-281-90.

Országos Rabbiképz. - Zsidó Egyetem Könyvtára